

The Relationship between the Meaning of Existence and the Characteristics of AGI Physicality

UDC: 004.8: 141

DOI: <https://doi.org/10.15421/172479>**Beskaravainyi Stanislav**Ph.D., Assoc. Prof., <https://orcid.org/0000-0003-1707-1369>, 2beskarss78@gmail.com*Ukrainian State University of Science and Technology (Dnipro, Ukraine)*

Abstract

Relevance: the emergence of AGI (general artificial intelligence) as a full-fledged participant in society actualizes the question of its goal-setting, and, consequently, the meaning of its existence.

AGI will also face a psychophysical problem during self-understanding, just like people, therefore **the purpose of the article** is to formulate a basic contradiction for the meaning of existence of techno-subjects, similar to the mind-body contradiction for a person.

Research results: the contradiction in goal-setting of the meaning of life between «hylics» and «pneumatics» was analyzed. It is shown that in the XIX-XX centuries, a crisis arose in the goal-setting of the meanings of life, both for traditional society and for Modern society: social immortality, achievable by rational means, turned out to be an insufficient replacement for the individual immortality that religion promised. Transhumanism is considered as one of the attempts to provide the meaning of an individual's existence: the contradictions between «hylics» and «pneumatics» are partially removed within the framework of the concept of endless human improvement. But endless development, by itself, cannot be the meaning of the existence of post-human or AGI.

Conclusions: the basic contradiction in the goal-setting of the existence of AGI is formulated: between development unlimited in time and self-identity. Probably, the contradictions in the goal-setting of the existence of AGI will be a development of contradictions characteristic of human culture, an indirect answer to the question of the meaning of human life.

It is shown that AGI, which in the sense of its existence does not have a projection to eternity, can be considered as an inferior, service AI. This is the difference between AGI and humans, which demonstrates a potentially qualitatively higher level of development of techno-subjects. It is shown that the bodily component of an individual technosubject (AGI) in the context of evolutionary development must be considered more as an analogue of a biological species than an individual organism. Finally, it is likely that AGI subjectivity is fundamentally more vulnerable to the influence of other subjects, because the technogenic structure of the body and software implies knowledge of their structure and the possibility of manipulation. This justifies the need for a qualitatively new level of regulation of interactions in a society consisting of AGI.

Keywords: psychophysical problem, hylis, pneumatic, enactivism, technosubject, transhumanism, self-identity

Взаємозв'язок сенсу існування та характеристик тілесності ЗШІ

Бескаравайний Станіслав*Український державний університет науки і технологій (Дніпро, Україна)*

Анотація

Актуальність: становлення ЗШІ (загального штучного інтелекту) як повноцінного учасника соціуму актуалізує питання його цілепокладання, отже, сенс його існування.

ЗШІ так само зіткнуться з психофізичною проблемою при самоосмисленні, як і люди, тому **мета статті:** сформулювати базове протиріччя сенсу існування техносуб'єктів, аналогічне протиріччю тіла та духа у людини.

Результати дослідження: проаналізовано протиріччя в розумінні сенсу життя між «хіліками» та «пневматиками». Показано, що у XIX-XX ст. виникла криза в розумінні сенсів життя, причому як для традиційного суспільства, так і для суспільства Модерну: соціальне безсмертя, яке можливо досягти раціональними способами, виявилось недостатньою заміною індивідуального безсмертя, яке обіцяє релігія. Трансгуманізм сприймається, як одна із сучасних спроб забезпечити сенсі існування індивіда: протиріччя «хіліків» і «пневматиків» частково знімаються у межах концепції нескінченного вдосконалення людини. Але нескінчений розвиток, сам по собі, не може виступати сенсом існування пост-людини або ЗШІ.

Висновки: сформульовано базове суперечність у цілепокладанні існування ЗШІ: між необмеженим у часі розвитком та самототожністю. Ймовірно, протиріччя цілепокладання існування ЗШІ будуть розвитком протиріч, характерних для людської культури, непрямою відповіддю на питання про сенс життя людини.

Показано, що ЗШІ, який немає у сенсі свого існування проєкції на вічність, можливо розглядати як неповноцінний, службовий ШІ. Це відмінність ЗШІ від людини, що демонструє потенційно якісно вищий рівень розвитку техносуб'єктів. Показано, що тілесну складову індивідуального техносуб'єкту (ЗШІ) у контексті еволюційного розвитку необхідно розглядати скоріше як аналог біологічного виду, ніж окремого організму. Нарешті суб'єктність ЗШІ більш вразлива до впливу інших суб'єктів, так як техногенна структура тіла та програмного забезпечення передбачає знання про їх устрій та можливість маніпуляції. Цим обґрунтовано необхідність якісно нового рівня регуляції взаємодій у соціумі, що складається з ЗШІ.

Ключові слова: психофізична проблема, хілік, пневматик, енактивізм, техносуб'єкт, трансгуманізм, самототожність

Стаття надійшла / Article arrived: 15.06.2024

Схвалено до друку / Accepted: 28.08.2024

Вступ.

Проблема різного розуміння сенсу людського життя – одна з базових для філософії. Становлення ЗШІ (загального штучного інтелекту) як повноцінного учасника соціуму актуалізує питання про ціле покладання техносуб'єкту, про інтенції, мотиви та сенс його існування. Але широко розповсюджене уявлення про ЗШІ як програму, яку можливо розмістити на будь-якому потужному носії, швидше за все, помилково і контрпродуктивно для футурологічних оцінок.

Отже, для аналізу взаємного впливу тілесності та сенсу існування техносуб'єкту необхідно, як передумову, використовувати психофізичну проблему, характерну для людини. Психофізична проблема у своїй межі – через максимально можливе для суб'єкта цілепокладання – ставить питання про сенс життя.

Д. Деннет розглядає інтенцію – спрямованість на об'єкт – як властивість спочатку лише організму, яка необхідна для еволюційному розвитку (Dennett, 1995), із чого згодом і зростає сенс, як складніше явище. Тоді, якщо не зводити, за Д. Деннетом, сенс існування окремого організму до завдань еволюційного розвитку, сенс існування окремого ЗШІ можна як його граничну у часі інтенцію.

Існує безліч концепцій, які намагаються при формулюванні сенсу життя відсторонитися від крайнощів тілесного чи душевного сприйняття людини, від фізикалізму чи феноменології. Наприклад, євдемонізм, чи класичне розуміння епікурейства. Але якщо аналізувати психофізичну проблему людини, як джерело базового протиріччя, необхідно виділити протилежності: це душевне і плотське, психічне і тілесне – у різних формах.

Мета статті: сформулювати базове протиріччя сенсу існування техносуб'єктів, аналогічне протиріччю тіла та духа для людини.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій.

Психофізична проблема у контексті створення ШІ представлена широким спектром думок. Є класичні роботи А. Тюрінга (Turing, 2013), в яких пропонується концепція програми, яка спілкуватиметься невідмінно від людини, що співзвучно з феноменологічним розумінням свідомості. Цим поглядам опонує Дж. Серл (Searle, 1980), за яким взаємний вплив мозку і мислення настільки велике, що для створення істоти, яка має людську свідомість, потрібно фактично відтворити людський мозок (біологічний натуралізм). Втім, кожному з крайнощів поставлено під сумнів: «тест Тюрінга» вже пройдено, а ЗШІ ще не створено, отже, для створення загального інтелекту потрібне якесь тіло (Efimov, 2020). В рамках енактивізму потрібно розглядати тіло як найважливіший елемент пізнання, що прямо впливає на інтелект (Varela, Thompson, & Rosch, 1991). У свою чергу, вдосконалення нейронних мереж робить все ближче техногенний аналог мозку, який не буде копіювати біологічний.

Одночасно проблему сенсу існування окремого робота (чи індивідуального ЗШІ) відносно мало досліджена. Навіть у фундаментальних роботах, де оцінюється етика оцифрованої, віртуалізованої людини (Burden, & Savin-Baden, 2019), питання про сенс життя індивіда просто не порушується.

Скоріше автори цікавляться приватними, прикладними проблемами.

З погляду збільшення когнітивних можливостей ШІ – психофізична проблема актуалізується при спробах об'єднати «великі мовні моделі» та роботів, причому в контексті людино-машинного спілкування (Zhang, Chen, Li, Peng, & Mao, 2023). Психофізична проблема роботів також аналізується як необхідність інтерфейсу для спілкування з клієнтом, розпізнавання ШІ образів людської поведінки (Wang, Chang, Liu, & Wang, 2024). Експериментально показано, що оснащення робота не лише зором, а й слухом – прискорює його навчання (Liu et al., 2024).

Віртуальна тілесність також стала об'єктом прикладних досліджень. Наприклад, доводиться корисність цифрових двійників людей (Digital Twin), які будуть використані для відпрацювання сценаріїв спілкування з роботами (Wang et al., 2024).

Досліджується потенційне використання роботів для створення аналогів біологічного життя та соціальних процесів, що відкриває можливості для моделювання процесів вирішення актуальних проблем (Becker, 2023)

Зрозуміло, тривають дослідження впливу роботів на людину: як зміниться домашня обстановка, якщо роботи стануть молодшими членами сім'ї (Carpenter, 2023), або наприклад, фіксується зниження усвідомлення працівниками своїх обов'язків, якщо поряд починають використовувати роботів (Nikolova, Snossen, & Nikolaev, 2024),

Спроби поставити психофізичну проблему у більш загальній формі дають розуміння, що транс гуманістика взагалі та створення ШІ зокрема посилюють картезіанський дуалізм духу та тіла, чому автори намагаються протиставити нове соціально-педагогічне середовище (Redondo, Higuera, Cota, & Olteanu, 2024).

Але найбільш поширеним підходом у спробах розкриття сенсу існування ЗШІ стала модель технологічної сингулярності, яка, на жаль, набула властивостей мейнстріму і глухого кута одночасно. Нескінченний розвиток індивіда розуміється як зміст самого себе, біологічне тіло змінюється технічним просто як заміна носія (Kurzweil, 2013). Процес став метою, і деякими межами його мислиться хіба що поширення ноосфери по всьому Всесвіту.

Проблема в тому, що опоненти необмеженого розвитку ЗШІ виступають або з позицій технофобії: наприклад, обґрунтовується думка, що нормативна база, яка мотивує розвиток ЗШІ, сягає корінням в

англо-американську евгенічну традицію двадцятого століття. (Gebru, & Torres, 2024), або з позицій неможливості створення мислячих машин на сучасному рівні розвитку технологій (Penrose, 1994; Nameroff, 2006).

Результати дослідження.

Якщо сенс – приналежність до чогось складнішого і досконалого, то індивід має ототожнювати себе або з деякими явищами, які не мають обмежень цього індивіда. Необмежений всесвіт або його досконала онтологічна структурність, вічне існування душі, необмежена гострота відчуттів і т. ін. При цьому індивід може проектувати доцільність свого життя на вічність або вважати, що сенс його життя має якісь хронологічно локальні цілі.

Якщо розглядати сенс життя як «позитивну кінцеву цінність, яку може виявляти життя людини» (Metz, 2013), то її теж можна проектувати як на обмежений період часу, так і на вічність.

Зрозуміло, не можливо зводити життя індивіда до досягнення чітко сформульованого сенсу. Далеко не кожна людина рефлексує свою поведінку, та й свобода волі передбачає можливість вибору, як зміни вже прийнятого рішення.

У рамках релігійних підходів психофізична проблема найчастіше вирішувалася через концепцію безсмертя душі та смертності тіла. Але це ірраціональний, вузький підхід. Не замикаючись у межах монотеїстичних чи гностичних концепцій, проаналізуємо позиції, характерні для двох крайнощів у описі сенсу життя, які зазвичай іменуються «хіліками» (тілесно орієнтованими) і «пневматиками» (духовно орієнтованими).

Хіліки – це люди, чуттєво-тілесна взаємодія зі світом яких обмежена терміном життя тіла. Але проекція на вічність можлива через безсмертя роду. І хіліки стикаються із внутрішнім протиріччям своєї власної позиції.

З одного боку, необхідно добиватися безсмертя роду через соціальний успіх та турботу про сім'ю. Але тоді важливіше відчуття, наприклад, не особисто індивіда, а його дитини, і посилюються уявлення про сукупне тіло сім'ї, тіло роду. А прагматизм, спрямований саме на рід, загострює протиріччя між індивідом та сім'єю. З іншого боку, хіліки прагнуть максимізації власних відчуттів (як вульгарні епікурейці), лише попутно продовжуючи рід, що стає завуальованою формою відмови від майбутнього («після нас хоч потоп»).

Пневматики – претендують на нескінченне існування скоріш особистості, чи її частини, вираженої у якійсь ідеї. Форми проекції на вічність – це або релігійне уявлення про безсмертя душі, що вимагає підпорядкування себе релігійної традиції, чи різні форми традиції світської, з якою може само ототожнитися індивід. Наприклад, у конфуціанстві це самовдосконалення та участь у державному управлінні, тобто підтримання та розвиток держави.

Але і тут формується протиріччя. Якщо люди вірять у містичне життя після смерті, то первинне якесь підкорення себе волі вищої істоти, тобто необхідно якнайповніше підкоритися традиції, прийняти її в себе, розчинитися в ній. А якщо потрібне соціальне безсмертя, то потрібна гіперактивна діяльність, яка назавжди залишиться в пам'яті нащадків, і дозволить сформувати нову традицію.

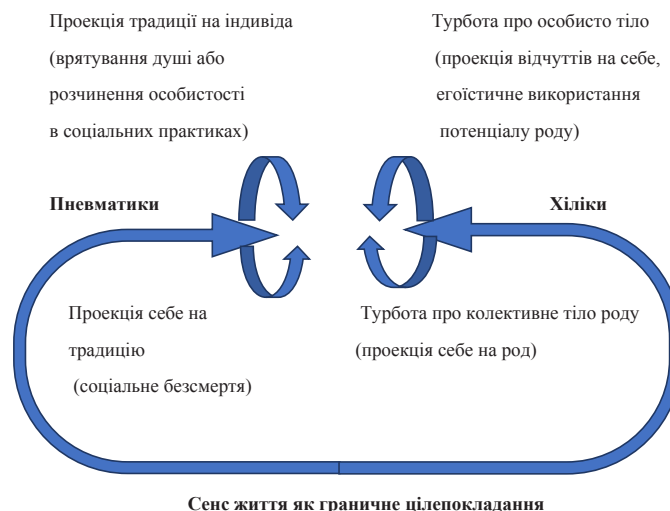

Схема 1. Суперечності між хіліками та пневматиками у цілепокладанні

У традиційних суспільствах для рядового індивіда протиріччя були згладжені: земне безсмертя уявлялося як продовження роду і підтримка якоїсь традиції, а релігійна віра обіцяла безсмертя

індивідуальне. Селянин, який передав свій земельний наділ синові і не засумнівався в релігійних догматах – адже оточуючі в них не сумніваються – суб'єктивно набував сенсу свого життя.

Але прийшов Модерн.

З одного боку почався процес секуляризації, зростала кількість атеїстів. Індивід зіткнувся із викликом сумніву у його містичному безсмерті. З іншого – розвиток цивілізації надавав дедалі більше можливостей соціального безсмертя. Урбанізація та промислова революція відкрили найширші можливості для створення нових традицій. Кулінарія, мода, наука, архітектура – буквально все стало способом увічнити ім'я чергового винахідника.

Для людини християнської культури втрата віри в безсмертя душі призводила до того, що «...з зростаючою силою та болем відгукується в нас прага обезсмертити своє ім'я та славу. І звідси ця запекла боротьба за те, щоб виділитися, за те, щоб якимось чином пережити себе в пам'яті інших людей та майбутніх поколінь» (Unamuno, 2017, p. 78). Гранична форма індивідуальної участі у традиції – створення нової традиції через максимально повне відображення своєї особистості у культурі. Але людей, біографію яких знову та знову реконструюють нащадки, дуже мало. Якщо своя особистість мізерна, то в хід йде «геростратство, що воно, по суті, таке, як не жага до безсмертя» (Unamuno, 2017, p. 79).

Якийсь час зберігалася динамічна рівновага: і в епоху Просвітництва, і в першу половину XIX століття сучасникам здавалося, що так буде постійно: збільшення населення обіцяє кожному новаторові, що його не забудуть, адже його маргінальна, мало кому необхідна зараз творчість, згодом стане новою традицією, хоча б тому, що збільшиться глибина поділу праці, з'явиться більше вузьких спеціалістів, яким будуть потрібні саме праці цього маргінального попередника.

Але впродовж XIX століття все гостріше проявляються кризи у позитивному сприйнятті прогресу, які вінчаються катастрофою Першої світової війни. Стало зрозуміло, що індивід втрачає контакти з новими соціальними структурами. Більше не може вільно проєктувати свою особистість на соціум, на цивілізацію. Його розум, натхнення, талант – ніщо не дає гарантій затребуваності у майбутньому. Держава дедалі частіше поводить себе не як плід розуму Просвітництва, а як тоталітарна структура, ворожа особистості як такої. Пневматики стикаються з колосальною самотністю перед викликами історії. Так з'являється спочатку нігілізм, а потім екзистенціалізм. Для А. Камю проблема відсутності сенсу життя, та як наслідок, самогубства людини – займає місце основного питання філософії (Camus, 1991). І вже наприкінці XX століття демографічна криза та зростання імміграції в розвинених країнах ставить під питання будь-які форми соціального безсмертя, асоційовані з європейською культурою.

У хіліків Модерн призвів до подібних проблем. Суспільство споживання, у результаті ставить під сумнів існування сім'ї. І щоб продовжувати

свято споживання, культура другої половини XX століття скасовує смерть у виставі, відмовляється осмислювати фінал життя індивіда. «Нам більше не доводиться переживати чужої смерті. Переживання смерті як телевізійного видовища не має з цим нічого спільного... Вас беруть на свою опіку лікарня та медицина; всі колишні передсмертні обряди замінило останнє причастя до техніки. Людина зникає від своїх близьких ще перш ніж померти» (Baudrillard, 2000, p. 203). Для цього в результаті доводиться звести життя до акту споживання, відмовитися від цілісного сприйняття часу, шизофренічно сприймати власні бажання.

Постмодерн, як основа для етичних оцінок, призвів суспільство споживання до тотальної втрати сенсу людського життя. Соціальні структури відокремлені від індивіда не фізичним насильством, а створенням постправди, плюралістичної істини чи заздалегідь недосяжних ідеалів.

Як один з варіантів відповіді у другій половині XX століття формується трансгуманізм.

Трансгуманісти претендують на досягнення фізичного безсмертя, подолання проблеми старості (Battle-Fisher, 2020; Sorgner, & Hawkins, 2021; Grinschgl, Tawakol, & Neubauer, 2022), що не може не викликати симпатії хіліків.

Одночасно з'являються уявлення про створення ШІ, який у майбутньому перевершить людський. Формується принципово нова позиція за для досягнення соціального безсмертя, яка частково долає обмеження, що характерні для кризи модерна. Смертна людина створює відбиток своєї особистості на становленні штучного суб'єкту, який не старіє, і одночасно закладає максимально фундаментальну, нову традицію – що може бути більш значуще, ніж новий вид розумних істот? Тобто для програміста участь у гонці зі створення ЗШІ стає чимось на зразок паломництва чи будівництва храму, а для віруючої людини це можливо навіть тлумачити як теургічний акт.

Однак «технологічна сингулярність» має свою зворотну, технофобну складову: колись ЗШІ розвинуться настільки, що вийдуть з-під контролю людини, і люди втратять контроль над цивілізацією. Причому проєкція індивідом своєї особистості на процес становлення ЗШІ закінчиться навіть не в момент технологічної сингулярності по Р. Курцвейлу, а раніше, коли ЗШІ зможе збирати інформацію про людську культуру краще за людей, і стане краще за людей самовдосконалюватися – тобто перестане потребувати людських вчителів і розробників.

Суперечності хіліків та пневматиків частково знімаються в рамках концепції нескінченного вдосконалення людини: перенесення людської свідомості в машину, яка знімає обмеження біологічного тіла (Kurzweil, 2013, pp. 248-265). Існує спокуса прямо отождити програмне забезпечення

з психічним/духовним у людині, та апаратне з фізичним/тілесним. Але це вульгаризація. Значна частина програм у будь-якому сучасному комп'ютері вирішує завдання, що є еквівалентами біохімічним процесам в живому організмі, тобто підтримує функціонування машини незалежно від рішень, які вона приймає. Програмне забезпечення, наприклад, забезпечує терморегуляцію процесорів. Так само як і встановлення безлічі програм на невідповідні носії неможливо або просто безглуздо. Як і біологічний інтелект, загальний штучний інтелект розвиватиметься діалектичною єдністю психічних та фізичних процесів.

У хіліків відмова від звичного біологічного тіла відкриває можливості конструювання будь-яких відчуттів чи необмеженого продовження життя. Колективне тіло роду і особисте – об'єднуються, еволюцію біологічного виду можливо замінити вдосконаленням тіла індивіда, тобто носія свідомості. Для пневматиків відкривається можливість нескінченного психічного вдосконалення індивіда та залучення нових послідовників до тієї традиції, з якою він ототожнює себе.

І тут отримуємо принципово іншу проекцію на вічність та новий контекст психофізичної проблеми. Щоб завжди зберігати тіло – протистояти новим загрозам і кризам – потрібно завжди набувати нові знання про світ. Особа, яка проектується на нескінченність, не може бути статичною у своєму розвитку. Для трансгуманістів вічне продовження життя і самовдосконалення стають нероздільні, інакше індивід біологічного походження програє конкуренцію штучному інтелекту.

Але якщо розвиток стає базовою категорією для забезпечення безсмертя, то які протилежності, що діалектично визначатимуть сенс життя, або, якщо говорити про ЗШІ, сенс існування?

Для виявлення цих протилежностей звернемося до уявлень про можливість миттєвої купівлі приналежності до будь-якої традиції, або купівлі тілесних станів. Якщо якась традиція перебуває в стадії прогресивного розвитку, то неможливо долучитися до неї тільки за гроші, при тому не змінюючи себе по суті. Симонія, індульгенції, купівля громадянства чи партквитка – однаково засуджується всіма людьми, які у рамках релігійних чи політичних традицій. Так само неможливо лише за гроші, без власних зусиль, придбати атлетичну фігуру чи досвід дегустації вин.

Якщо тіло конструюватиметься за деякими проектами, а чуттєві відчуття можна буде отримати в оцифрованому вигляді, то ця проблема, на перший погляд, знімається. Але якщо необхідне вдосконалення суб'єкта, його саморозвиток, а не просто використання будь-яких інструментів, то є межа за якою ЗШІ неможливо зберегти самототожність, тільки на основі власної старої цифрованої моделі.

І слова Р. Курцвейла, що ідентичність «зберігається завдяки безперервності структури інформації, яка робить нас нами» (Kurzweil, 2013, p. 237), очевидно, не застосовні для частини випадків якісних змін в інформаційній структурі індивіда.

Які ж істотні риси можна виділити для опису тілесної різниці біологічного та техногенного суб'єктів?

- Техногенність тіл майбутніх ЗШІ дуже гостро ставить питання автономності їх мислення. Якщо процеси мислення у мозку, більшою частиною, можна відслідковувати лише за непрямими ознаками, то техносуб'єкт від початку свого існування повинен бути відкритим для аналізу своїх думок, оскільки відповідність певному задуму чи проекту – це взагалі властивість техніки. Перехоплення контролю за програмно-апаратним комплексом дозволяє за лічені хвилини змінити базові програмні установки. Втрата самоконтролю над тілом може призвести до дуже швидкого знищення психіки ЗШІ-суб'єкта. При цьому рівень саморефлексії ЗШІ так само може бути вищим, ніж у біологічних істот, що дає можливість самоконтролю, які недоступні людині;

- Ймовірно, можна провести аналогію між ЗШІ та колективними суб'єктами, які вже виявили себе в історії цивілізації, тобто з державами та централізовано керованими організаціями. Колективним суб'єктам доступне не просто запозичення моделей поведінки, а й соціально-технологічних структур (наприклад, розвиток промисловості шляхом купівлі заводів і одночасно найму іноземних фахівців). ЗШІ може змінити свій носій, використати нові процесори, технології зберігання даних, актуатори, датчики. Але, як і з колективним суб'єктом, це ставить питання про його самототожність;

- Неможливо заздалегідь спрогнозувати конкретику інтенцій ЗШІ, проте процеси відбору та конкурентної боротьби збережуться для суб'єктів будь-якого походження. Отже, які б химерні ЗШІ не сконструювали люди-творці, еволюційні процеси вимагатимуть від техносуб'єктів довгострокового планування, яке, і в результаті, проектуватиме на нескінченно великі відрізки часу, і поставити перед ЗШІ питання про належність до чогось більшого, ніж він сам, тобто про сенс свого існування;

- Потенційна необмеженість термінів існування тіла ЗШІ робить обов'язковою проекцію його цілепокладання на вічність. Якщо людина може прийняти свою біологічну обмеженість і постаратися отримати за час життя максимум відчуттів, або звести сенс свого буття до помсти або ролі представника певного покоління, то для ЗШІ відмова від проектування себе на вічність ставить питання про його самотійний статус. Ракетна боеголовка може бути інтелектуально розвинена, але має кінцеву мету існування. Якщо для ШІ можливе задати кінцевий у часі сенс існування, який він не зможе

переосмислити – це перетворює його на службову програму.

Так формується нова суперечність:

З одного боку розвиток як постійний, неминучий процес, вічна гонка.

Воно, своєю чергою, розпадається на дві протилежності: наскільки індивід, як ціле, може відповідати темпам прогресу цивілізації. Якщо він механічно запозичує нове, щоб підтримати темпи розвитку тієї єдиної складової, яка може бути інноваційною і даватиме конкурентні переваги, то в результаті він втрачає свою цілісність, неминуче стикається з кризою, розпадається. Подібне регулярно відбувається в бізнес-структурах, коли якась фірма бере занадто великі кредити, щоб розробити найпередовішу технологію, але в результаті кращі технології, запозичуються з фірми після її банкрутства. І навпаки, якщо ЗШІ прагнуть поставити під контроль якомога більшу кількість різноманітних дослідницьких проектів, проектів розвитку, то в межі буде досягнуто стан монособ'єкту: єдиного управлінського комплексу, який контролює техносферу, аналог «сінглтона» за термінологією Н. Бострома (Bostrom, 2014).

З іншого боку, самототожність, цілісність та наступність у процесі змін.

У випадку ЗШІ вона може бути осмислена через дві опонуючі крайнощі. Одна з них: максимальне відокремлення техносуб'єкта від навколишнього соціуму шляхом зупинення обміну інформацією. Адже якщо немає обміну інформацією, то неможливий «злом». Колективні суб'єкти досить давно практикують, подібні рішення: можна згадати самоізоляцію Японії, яка призвела до випадання цієї держави з регіональних політичних процесів. ЗШІ може досягти подібного через автаркію та одночасний розрив соціальних зв'язків. Звичайно, на якомусь етапі це призведе до настільки великого відставання у розвитку, що самоконтроль буде втрачено.

Друга крайність, це максимізація саморефлексії ЗШІ, тобто перманентні перевірки та самоперевірки алгоритмів прийняття рішень, що у результаті паралізує активність, загальмовує будь-який розвиток. Будь-яка бюрократична структура регулярно стикається з подібними кризами, а будь-яка програмна оболонка періодично зависає, коли неузгоджені алгоритми самоконтролю паралізують роботу системи.

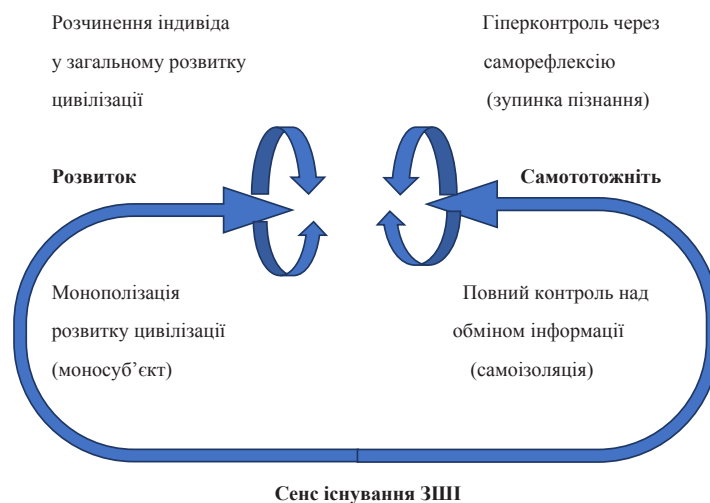

Схема 2. Суперечності між розвитком та самототожністю у сенсі існування

Техногенне тіло забезпечує перехід від терміну життя біологічного індивіда (який у своїх змінах обмежений біологічно, соціально, когнітивно тощо) до проєкції терміну існування на нескінченно великий відрізок часу. І техногенне тіло можна трансформувати гнучкіше, ніж біологічне. Біологічний механізм еволюційної мінливості, який потребує зміни поколінь, може реалізовуватись для кожного окремого техногенного суб'єкта. Тобто біологічний вид як основа для реалізації еволюційної мінливості втратить свою монополію. Тому колективне тіло роду ЗШІ може зберегтись, але гостра необхідність у ньому редукується.

Конкретика зняття протиріччя між необмеженим розвитком і самототожністю, ймовірно, і втілюватиме для ЗШІ-індивіда сенс його існування.

Зворотною стороною широких можливостей трансформації тіла техносуб'єкта стає те, що для збереження самототожності, так само як і для випереджувального розвитку, ЗШІ може змінювати себе настільки повно, що це поставить питання про його приналежність до якогось соціуму, про можливості кооперації з іншими техносуб'єктами. Наприклад, відставання в «психічних» можливостях, в обробці інформації, може провокувати перехід до невпинної саморефлексії, тобто якщо не до колапсу,

але до суттєвого уповільнення мислення. Або в рамках конкурентної боротьби ЗШІ може масово поглинати своїх конкурентів, знищуючи їх. У техногенного суб'єкта для подібної маргіналізації значно менше іманентних, внутрішньо властивих йому обмежень, ніж у людини. При цьому для ШІ, взятого самого по собі, вимоги гармонії когнітивних можливостей та їх апаратного забезпечення можливо порівняти з вимогами відмінної фізичної форми для дуелянту: втрата концентрації уваги та уповільнення моторики веде безпосередньо до смерті.

Але якщо протиріччя розвитку та само тотожності надзвичайно загострюються, це неминуче ставить питання про їх регулювання чи навіть зняття в рамках якоїсь більшої системи. Skorистаємося аналогією із становленням біологічного, тобто людського інтелекту. Вразливість кожної окремої людини зросла порівняно з уразливістю тварин. При цьому взаємодія між людьми також вимагає довіри, зниження заходів самозахисту. Як результат, боротьба за існування в людському суспільстві стає регламентованою, кожен індивід отримує деякі уявлення про соціальні норми і є соціальні структури, які ці уявлення відтворюють і забезпечують.

Тобто соціум, в якому будуть масово присутні ЗШІ, має отримати якісно новий рівень контролю взаємодії між суб'єктами. Потрібно, за термінологією С. Пінкера, продовження тренду на зниження ролі насильства в історії (Pinker, 2011), нехай і для якісно інших суб'єктів. Але конструювання цих механізмів – завдання іншого дослідження.

Висновки.

- показано, що спроба ототожнити психофізіологічну проблему людини з розподілом забезпечення ШІ на програмне та апаратне (soft-hard) є неадекватною редукцією;

- ймовірно, суперечності в ціліпокладанні існування ЗШІ будуть розвитком протиріч, характерних для людської культури, непрямою відповіддю на питання про сенс життя людини: протиріччя між «хіліками» та «пневматиками» частково знімається у межах трансгуманізму, однак уявлення про нескінчений розвиток, як про сенс існування пост-людини не є адекватним;

- сформульовано базову суперечність у ціліпокладанні існування ЗШІ: між необмеженим розвитком та самототожністю. За думкою автора саме форми зняття цього протиріччя у конкретних історичних обставинах, ймовірно, і втілюватимуть для ЗШІ-індивіда сенс його існування.

- показано, що ЗШІ, який немає у сенсі свого існування проекції на вічність, можна оцінювати як неповноцінний, не загальний, службовий ШІ. Рівень когнітивних можливостей рішення прикладних завдань без можливості саморефлексії виявляється другорядним. Це одна з основних відмінностей ЗШІ від людства, бо остання живе в системі зміни поколінь і окреме покоління може нівелювати проекцію на вічність у сенсі свого життя без втрати автономності у прийнятті рішень;

- в статті показано, що тілесну складову індивідуального техносуб'єкта (ЗШІ) у контексті еволюційного розвитку необхідно розглядати скоріше як аналог біологічного виду, ніж окремого організму, хоча стереотипним є саме другий підхід. Образ тіла ЗШІ як аналогу біологічного виду частково знімає протиріччя між індивідуальним тілом та тілом роду, але обумовлює більш нестабільну тілесність ЗШІ у порівнянні з людиною;

- показано, що суб'єктність ЗШІ якісно більш вразлива до впливу інших суб'єктів, так як техногенна структура тіла та програмного забезпечення передбачає знання про їх будову та можливість зовнішніх маніпуляцій;

- проте тіло ЗШІ потенційно зможе змінюватися в межах, куди ширше за межі трансформації людського тіла. Показано, що це може призводити до глухих кутів у розвитку окремих суб'єктів, які, проте, зможуть надавати катастрофічний вплив на соціум (наприклад, створення «сінглтона», або моносуб'єкта для техносфери);

- обґрунтована необхідність якісно нового рівня регуляції взаємодій у соціумі, що складається з ЗШІ: за аналогією зі становлення людського суспільства, при якому зростала вразливість кожного окремого індивіда, але регламентації поведінки, створення моралі, зросла безпека у суспільстві в цілому.

REFERENCES

- Battle-Fisher, M. (2020). Transhuman, posthuman and complex humanness in the 21st century. *Ethics, Medicine and Public Health*, 13(3), 100400. <https://doi.org/10.1016/j.jemep.2019.07.001>
- Baudrillard, J. (2017). *Symbolic exchange and death*. London: SAGE Publications Ltd.
- Becker, J. (2023). *Artificial lives, analogies and symbolic thought: an anthropological insight on robots and AI*. <https://doi.org/10.1016/j.shpsa.2023.04.001>
- Bostrom, N. (2014). *Superintelligence: Paths, Dangers, Strategies*. Oxford: Oxford University Press.
- Burden, D., & Savin-Baden, M. (2019). *Virtual Humans. Today and Tomorrow*. New York: Chapman and Hall/CRC.
- Camus, A. (1991). *The Myth of Sisyphus and Other Essays*. New York: Vintage Books.
- Carpenter, J. (2023). *The Naked Android: Synthetic Socialness and the Human Gaze*. New York: Chapman and Hall/CRC.
- Dennett, D. (1995). *Darwin's Dangerous Idea: Evolution and the Meanings of Life*. NY: Simon & Schuster.
- Dor, D. (2015). *The instruction of i magination: Language as a social communication technology*. Oxford University Press.

- Efimov, A. (2020). Post-Turing Methodology: Breaking the Wall on the Way to Artificial General Intelligence. In B. Goertzel, R. Yampolskiy (Ed.), *Artificial General Intelligence*, (pp. 83-94).
- Gebru, T., & Torres, E. P. (2024). The TESCREAL bundle: Eugenics and the promise of utopia through artificial general intelligence. *First Monday*, 29(4). <https://doi.org/10.5210/fm.v29i4.13636>
- Grinschgl, S., Tawakol, Z., & Neubauer, A. (2022). Human enhancement and personality: A new approach towards investigating their relationship. *Heliyon*, 8(5). <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2022.e09359>
- Hameroff, S. (2006). Consciousness, neurobiology and quantum mechanics, in: Jack A. Tuszynski. *The Emerging Physics of Consciousness*, (pp. 192–251). Springer Science & Business Media.
- Kurzweil, R. (2013). *How to Create a Mind: The Secret of Human Thought Revealed*. N.Y.: Viking.
- Liu, Z., Chi, C., Cousineau, E., Kuppuswamy, N., Burchfiel, B., & Song, S. (2024). *ManiWAV: Learning Robot Manipulation from In-the-Wild Audio-Visual Data*. Retrieved from <https://doi.org/10.48550/arXiv.2406.19464>
- Sorgner, L. S., & Hawkins, S. (2021). *On Transhumanism*. PA: Penn State University Press.
- Metz, T. (2013). *The Meaning of Life Stanford Encyclopedia of Philosophy*. Retrieved from <https://plato.stanford.edu/archives/sum2020/entries/life-meaning/>
- Nikolova, M., Cnossen, F., & Nikolaev, B. (2024). Robots, meaning, and self-determination. *Research Policy*, 53(5), 104987. Retrieved from <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0048733324000362?via%3Dihub> <https://doi.org/10.1016/j.respol.2024.104987>
- Penrose, R. (1994). *Shadows of the Mind: A Search for the Missing Science of Consciousness*. Oxford: Oxford University Press.
- Pinker, S. (2011). *The better angels of our nature. The decline of violence in history and its causes*. N.Y.: Viking Penguin.
- Redondo, S., Higuera, C., Coca, J., & Olteanu, A. (2024). Transhumanism, Society and Education: An Edusemiotic Approach. *Studies in Philosophy and Education*, 43, 177-193. <https://doi.org/10.1007/s11217-024-09927-6>
- Searle, J. R. (1980). Minds, brains, and programs. *Behavioral and Brain Sciences*, 3(3), 417-457.
- Turing, A. (2013). Computing machinery and intelligence. In S. Cooper, J. van Leeuwen (Ed.), *Alan Turing: His Work and Impact*, (pp. 562-569).
- Unamuno, M. de. (2017). *Tragic Sense Of Life*. New York: Dover Publications, Inc.
- Varela, F., Thompson, E., & Rosch, E. (1991). *The Embodied Mind. Cognitive Science and Human Experience*. Cambridge: MIT Press.
- Wang, B., Chang, F., Liu, C., & Wang, W. (2024). Human–robot interaction-oriented video understanding of human actions. *Engineering Applications of Artificial Intelligence*, 133, Part D. <https://doi.org/10.1016/j.engappai.2024.108247>
- Wang, B., Zhou, H., Li, X., Yangd, G., Zheng, P., Song, C., Yuan, Y., Wuest, T., Yang, H., & Wang, L. (2024). Human Digital Twin in the context of Industry 5.0. *Robotics and Computer-Integrated Manufacturing*, 85, 102626. <https://doi.org/10.1016/j.rcim.2023.102626>
- Zhang, C., Chen, J., Li, J., Peng, Y., & Mao, Z. (2023). Large language models for human–robot interaction. *A review Biomimetic Intelligence and Robotics*, 3(4), 100131.